

4.«Охоронюваний законом інтерес»: визначення та способи захисту у суді (Рішення КС у справі 1-10/2004. від 1 грудня 2004р.) URL: [https://protocol.ua/ru/ohoronyuvaniy_zakonom_interes_viznachennya_ta_sposobi_zahistu_u_sudi_\(rishennya_ks_u_spravi_1_10_2004_vid_1_grudnya_2004r_\)/](https://protocol.ua/ru/ohoronyuvaniy_zakonom_interes_viznachennya_ta_sposobi_zahistu_u_sudi_(rishennya_ks_u_spravi_1_10_2004_vid_1_grudnya_2004r_)/).

5. Про третейські суди: Закон України від 11 травня 2004 року № 1701-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15#Text>.

6. Ефективний судовий захист неможливий без правильного способу захисту свого права. *Юридична газета online*. видання від 12 лютого 2020 року URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/efektivniy-sudoviy-zahist-nemozhliiviy-bez-pravilnogo-sposobu-zahistu-svogo-prava.html>.

УДК 347.645:347.172

Василь ПАРАСЮК,

доцент кафедри теорії права, конституційного та приватного права Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

МОМЕНТ ВСТАНОВЛЕННЯ ОПІКИ НАД МАЙНОМ ОСОБИ, ЗНИКЛОЇ БЕЗВІСТИ ЗА ОСОБЛИВИХ ОБСТАВИН

Відповідно до Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» від 12 липня 2018 року № 2505-VIII слід розрізнити момент набуття статусу особи, зниклої безвісти за особливих обставин та момент, з якого особа, вважається такою, що зникла безвісти за таких обставин. Який з цих моментів є визначальним для звернення за опікою над майном?

Набуття правового статусу особи, зниклої безвісти за особливих обставин визначається з моменту внесення про неї відомостей до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин. Правовий статус особи, зниклої безвісти за особливих обставин, визначається такими положеннями: 1) така особа має всі права, гарантовані Конституцією та законами України; 2) має право на всебічне розслідування обставин її зникнення та встановлення її місцеперебування; 3) її права та інтереси, а також майно підлягають захисту до моменту припинення її розшуку у порядку, передбаченому Законом України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» від 12 липня 2018 року № 2505-VIII або оголошення її померлою відповідно до законодавства; 4) набуття особою цього статусу не зменшує обсягу цивільної правоздатності такої особи. При цьому, особа вважатиметься такою, що зникла безвісти за особливих обставин, з моменту подання заявником заяви про факт зникнення особи [1].

Саме з моменту внесення даних про особу, зниклу безвісти за особливих обставин, до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин над майном такої особи може бути встановлено опіку в порядку, передбаченому ЦК України [1].

Надання особі статусу зниклої безвісти за особливих обставин відповідно до Законом України «Про правовий статус осіб, зниклих

безвісти за особливих обставин» від 12 липня 2018 року № 2505-VIII не позбавляє її родичів або інших осіб права звернення до суду із заявою про визнання такої особи безвісно відсутньою чи оголошення померлою у порядку, передбаченому цивільним законодавством. Однак, за таких обставин суд при прийнятті рішення керуватиметься ст. 43 ЦК України та здійснюватиме судочинство в порядку окремого провадження. Єдиний реєстр осіб, зниклих безвісти за особливих обставин – це електронна база даних, призначена для зберігання, захисту, обробки, використання і поширення визначеної Законом України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» від 12 липня 2018 року № 2505-VIII інформації про осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, їх невпізнані останки, наявність чи відсутність рішення суду про визнання осіб, зниклих безвісти, безвісно відсутніми або оголошення померлими, а також інших даних, що використовуються для забезпечення обліку осіб, зниклих безвісти, з метою їх розшуку (ч. 3 ст. 1 цього Закону) [1]. Держателем реєстру є Міністерство внутрішніх справ України (далі – МВС), яке має повний доступ до відомостей та затверджує Положення про структуру та порядок ведення реєстру. Частиною 5 ст. 12 Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» від 12 липня 2018 року № 2505-VIII передбачено повноваження адміністратора реєстру, яким є державне підприємство, що належить до сфери управління МВС, надавати доступ до розділів реєстру у порядку, який буде визначено Положенням [1]. Звідси слід припустити, що нотаріусам очевидно має бути надано доступ до цього реєстру.

Питання щодо функціонування Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин на сьогодні є невирішеним. Пунктом 1 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти» та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних із набуттям статусу осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» від 14 квітня 2022 року № 2191-IX передбачено, що положення в частині Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин набирають чинності з дня опублікування МВС повідомлення про початок функціонування цього реєстру у газеті «Голос України» [2].

Такий важливий документ для усіх нотаріусів як Порядок вчинення нотаріальних дій, який затверджено наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року № 296/ (zareestrovano в Міністерстві юстиції України 22 лютого 2012 року за № 282/20595 [3]) (далі – Порядок) не містить спеціальної глави із правилами про вжиття заходів щодо охорони майна особи, зниклої безвісти за особливих обставин. З цього приводу Міністерство юстиції України роз'яснює, що складання опису майна, призначення опікунів над цим майном, виключення майна з опису здійснюється за правилами вжиття заходів щодо охорони спадкового майна. Відповідно до чинного Порядку ці положення передбачено

главою 9. За результатами вчинення цієї нотаріальної дії видається свідоцтво опікуна над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою (форма № 18-1, додаток 25 до наказу Міністерства юстиції України від 22 грудня 2010 року № 3253/5 «Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства» [4]).

Обов'язковим реквізитом бланку цього свідоцтва є вказівка на рішення суду, яким особу визнано безвісно відсутньою. Таким чином, розглядуваний бланк свідоцтва адаптований лише під випадки, передбачені ч. 1 ст. 44 ЦК України, коли визнання фізичної особи, безвісно відсутньою здійснюється за рішенням суду [5]. Процедура вжиття заходів над майном особи, зниклої безвісти за особливих обставин, може ускладнюватися тим, що форма № 18-1 додатку 25 до Правил ведення нотаріального діловодства не відповідає підставам набуття цього статусу відповідно до Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» від 12 липня 2018 року № 2505-VIII. Цілком ймовірно, що у Положенні про Єдиний реєстр осіб, зниклих безвісти за особливих обставин буде врегульовано інформаційну взаємодію нотаріуса із відомостями, які в ньому обробляються і відповідні зміни буде внесено до нормативних актів, які визначають порядок вчинення нотаріальних дій.

Список використаних джерел

1. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин : Закон України від 12 липня 2018 року № 2505-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19#Text>.

2. Про внесення змін до Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти» та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних із набуттям статусу осіб, зниклих безвісти за особливих обставин : Закон України від 14 квітня 2022 року № 2191-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2191-20#n5>.

3. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : наказ Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року № 296/ (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 22 лютого 2012 року за № 282/20595). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#n564>.

4. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства : наказ Міністерства юстиції України від 22 грудня 2010 року № 3253/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1318-10#Text>.

5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.